

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00

Урок № 11

Дата: 13.10.2022

Тема: Україна у складі Російської та Австрійської імперії XIX ст.

Мета: охарактеризувати Україна у складі Російської та Австрійської імперії XIX ст., розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Наприкінці XVIII ст., унаслідок трьох поділів Польщі, російсько-турецьких війн, ліквідації Гетьманщини і Запорозької Січі, українські землі опинилися під владою Російської та Австрійської імперій.

Російська імперія володіла Слобожанщиною, Лівобережжям, Правобережжям і Півднем, що складало близько 85 % земель, заселених українцями. У складі Австрійської імперії перебувало приблизно 15 % українських земель, а саме Східна Галичина, Північна Буковина та Закарпаття. Території, що перебували під владою Російської імперії, прийнято називати Наддніпрянською Україною, а ті, що входили до складу Австрійської імперії, – західноукраїнські землі.

Російсько-турецька війна 1806-1812рр. Була спричинена прагненням Османської імперії повернути собі втрачені позиції на Балканах і в Північному Причорномор'ї. Російсько-турецька війна 1806-1812рр. Була спричинена прагненням Османської імперії повернути собі втрачені позиції на Балканах і в Північному Причорномор'ї.

Велика французька революція дала початок боротьбі населення за соціальні і політичні права. Прагнення до змін охопили майже всі прошарки суспільства. По всій Європі формувалися різноманітні клуби, таємні товариства, які ставили собі за мету здійснити зміни в існуючому ладі. Активно формуються ліберальні, консервативні, соціалістичні вчення, виникають політичні організації, таємні товариства, масонські ложі. Всі вони прагнули змін. Під впливом цих процесів в Україні теж починають виникати таємні політичні товариства.

Разом із сільським господарством в Україні у I половині XIX ст. відбувався і подальший розвиток промисловості. У цей час в Україні збільшувалася кількість промислових підприємств, виникали нові галузі виробництва, поступово підприємства, основу яких складала вільнонаймана праця, витискали мануфактури, які базувалися на кріпосній силі, тобто починався промисловий переворот, формувалися нові класи — робітників і буржуазії. Перехід від дрібного товарного виробництва й мануфактури до великої машинної індустрії є промисловим переворотом, або промисловою революцією. Промисловий переворот у Російській державі, у тому числі й в Україні, унаслідок тривалого панування феодально-кріпосницьких відносин почався пізніше, ніж у країнах Західної Європи, і відбувався повільніше. Почався він наприкінці 30-х — на початку 40-х років XIX ст. і завершився після реформи 1861 р. у другій половині XIX ст.

Формування фабрично-заводської промисловості - було однією з особливостей промислового розвитку українських земель у першій половині XIX ст., в Наддніпрянщині. Панівне становище займали поміщики і в цукровій промисловості, яка стала швидко розвиватися в Україні з 20-х років XIX ст. Перша цукроварня в Україні була збудована у 1824 р. на Київщині. А першу цукроварню, яка застосовувала парову технологію було збудовано в 1843 р. Фірмою «Брати Яхненки і Симиренко» в с. Ташлику на Черкащині.

Урок № 12

Дата: 13.010.2022

Тема: Україна у складі Російської та Австрійської імперії XIX ст.

Мета: охарактеризувати Україна у складі Російської та Австрійської імперії XIX ст., розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Особливої уваги заслуговує чумацтво, яке до кінця XIX ст. розвивалося виключно як торговельний промисел. Чумацький промисел перш за все пов'язувався з соляною торгівлею. На початку XIX ст. чумацтво з торговельного перетворюється в торговельно-візницький промисел, внаслідок чого чумацьке візництво стає основним засобом перевезення вантажів в Україні. Воно стає дуже важливим фактором розвитку внутрішньої та зовнішньої торгівлі, сільського господарства й промисловості України. Все це визначалося відсутністю залізниць та недостатнім розвитком внутрішніх водних сполучень. На Південь України, де будувалися міста, порти, набував свого значення військовий і торговельний флот, швидко зростала чисельність населення, чумаки везли будівельні матеріали, різні промислові і ремісничі вироби, продукти харчування.

Промисловий переворот сприяв економічному зростанню міст. Найбільше значення для морської торгівлі мало заснування у 1794 р. Одеси. У 1817р. Одеса була оголошена відкритим вільним портом (порто-франко). Важливу роль відігравала ярмаркова торгівля. 40% ярмарків проходили на території України. В цей період широко розмаху набули антикріпосницькі протести. Найвідомішим повстанням було повстання селян Поділля на чолі з Устимом Кармелюком (1830-1835).

На тлі політичних рухів, що мали місце на українських землях на початку XIX ст. швидкими темпами став відбуватися процес, який отримав назву українського національного відродження. Традиційно початком українського національного відродження вважають появу в 1798р. «Енеїди» І. Котляревського.

На початку 19 ст. осередком українського-національно-культурного відродження став Харків. Тут у 1805 р. зусиллями В. Казаріна було відкрито університет, його ректором став П. Гулак-Артемівський. В ньому у в 1820-1830-х роках діяв літературний гурток, який відіграв значну роль у розвитку нової української літератури.

1834 р. - відбулося урочисте відкриття університет Святого Володимира в Києві (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка). Першим ректором став М. Максимович.

На початку 1846 р. в Києві було утворено справжню нелегальну українську політичну організацію – Кирило-Мефодіївське товариство (братство). Серед засновників були вчитель з Полтави Василь Білозерський, службовець Микола Гулак і професор Київського університету Микола Костомаров. Активну участь у діяльності товариства брали Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш та ін. Головною метою товариство проголошувало боротьбу проти кріпацтва та національне визволення українського народу.

Весною 1847 р. царські власті заарештували 12 постійних членів товариства і відправили до Петербурга. Усіх учасників Кирило-Мефодіївського товариства було заслано до різних місць Російської імперії. Найтяжче покарали Шевченка, бо при арешті знайшли рукописи його антицарських та антикріпосницьких творів. Його заслали на 10 років рядовим солдатом у малозаселені тоді оренбурзькі степи з найсуворішою заборонаю царя хоч що-небудь писати й малювати.

Значення Кирило-Мефодіївського братства полягає в тому, що це була перша спроба української інтелігенції перейти до політичної боротьби; братство вперше розробило широку політичну програму національно-визвольного руху - «Книга буття українського народу», яка стала прикладом для його наступників.

У першій половині XIX ст. центром національного руху в Галичині став Львів. Тут на початку 30-х років XIX ст. виникло напівлегальне демократично-просвітницьке та літературне

угруповання "Руська трійця" (засновники М. Шашкевич, І. Вагилевич та Я. Головацький), яке виступило на захист української мови (термін "руська" для галичан означав українська). Особливістю виникнення та діяльності громадсько-культурного об'єднання "Руська трійця" є те, що воно, будучи яскравим самобутнім представником культурницького етапу українського національного руху, одночасно зберігало певні риси етапу фольклорно-етнографічного і робило перші спроби прориву в політичний етап.

У першій половині ХІХ ст. центром національного руху в Галичині став Львів. Тут на початку 30-х років ХІХ ст. виникло напівлегальне демократично-просвітницьке та літературне угруповання "Руська трійця" (засновники М. Шашкевич, І. Вагилевич та Я. Головацький), яке виступило на захист української мови (термін "руська" для галичан означав українська). Особливістю виникнення та діяльності громадсько-культурного об'єднання "Руська трійця" є те, що воно, будучи яскравим самобутнім представником культурницького етапу українського національного руху, одночасно зберігало певні риси етапу фольклорно-етнографічного і робило перші спроби прориву в політичний етап.

Вагомим громадським і політичним діячем, керівником селянського руху на теренах австрійської частини Буковини у 1840-х років був Лук'ян Кобилиця.

У 1848–1849 рр. Європу охопила загальноєвропейська демократична революція – «Весна народів», яка не оминула і Австрію. Внаслідок цього 2 травня 1848- 1851р.р. у Львові діяла перша українська політична організація - Головна руська (українська) рада (ГРР), яка взяла на себе роль представника українського населення Галичини. Раду очолив єпископ Григорій Яхимович. Друкованим органом ГРР стала "Зоря Галицька" – перша у Львові газета українською мовою.

Собор руських учених («Собор учених руских и любителей народного просвещения») — перший просвітницький з'їзд у Галичині, скликаний Головною Руською Радою з ініціативи письменника Миколи Устияновича відбувся у Львові з 19 по 26 жовтня 1848 року. На засіданнях секцій вироблено пропозиції про заснування господарського та історичного товариств, охорону пам'яток історії та культури, видання популярного підручника історії України.

Будителі — активісти національного, культурного й мовного відродження в середовищі слов'янських народів кінця 1849 р., рух національно свідомої інтелігенції у чеських, словацьких, хорватських, словенських, болгарських, українських землях. На території сучасної України рух будителів був представлений насамперед у Закарпатті. Під ім'ям будителів в історію Закарпаття увійшли відомі культурно-політичні діячі кінця ХVІІІ — першої половини ХІХ століття Іоанікій Базилович, Олександр Духнович, Михайло Лучкай, А. Добрянський та інші.

Питання для самоперевірки:

- 1.Що вважають початком національного піднесення в Наддніпрянщині?
2. Що вам відомо про «Руську Трійцю»?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповідь на питання для самоперевірки

Рекомендована література: Історія України. Сорочинська : підручник. - К: ЦУЛ, 2019; Історія України. Гісем О. В. : підручник . – Київ: Кондор, 2019

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не

пізніше 20:00